

THE DUALITY OF TONE IN THE WORKS OF TUDOR ARGHEZI – BETWEEN REPRESSION AND SELF-CENSORSHIP

DUALITATEA TONULUI ARGHEZIAN - ÎNTRE REFULARE ȘI AUTOCEZURĂ

Raluca BOCA,
Universitatea Oradea
Calea Matei Basarab nr. 4
raluca_boca@yahoo.com

Abstract

Poetry book " Anii tăcerii " shows a split personality of the author. A constant struggle between the man who hides/burns his manuscripts, defeated and crushed by the communist regime and the poet who reacts to the slightest variations of the external factors, refusing censorship and political authority. This dark period is marked by the duality between adversity and resignation . Adverse circumstances with which the author is forced to fight - the political regime whose doctrine does not accept and whose repercussions are felt both in terms of social as well as financial , and resignation under pressure of circumstances - forces him to reduce the creative process as a discharge in absolute privacy.

Rezumat

Poezia din volumul „Anii tăcerii” arată o dublă personalitate a autorului. O continuă luptă între omul care își ascunde/arde manuscrisele, înfrânt și măcinat de regimul comunist și poetul care reacționează la cele mai mici variații ale unor factori externi, refuzând cenzura și subjugarea. Această perioadă obscură se află sub semnul dualității între adversitate și resemnare. Împrejurările potrivnice cu care autorul este nevoit să se lupte – regimul politic al cărui doctrină nu o acceptă și ale cărui repercursiuni sunt resimțite atât din punct de vedere social cât și financiar, dar și resemnarea sub presiunea împrejurărilor - îl forțează să reducă procesul de creație la un proces de refulare, într-o absolută intimitate.

Key words: Tudor Arghezi, Anii Tăcerii, bivalent, censorship

Cuvinte cheie: Tudor Arghezi, Anii Tăcerii, bivalent, cenzură

Critica argheziană este bivalentă. Obiectivă sau nu, nu oferă o lămurire cu privire la arta sau stilul poetic arghezian. Orice situație poate fi interpretată în mai multe feluri, dar „situația” Arghezi pare a fi cu nenumărate fațete. Ca situația să devină și mai ambiguă, noile manuscrise reprezentate în volumul „Anii tăcerii” complică și mai mult subiectul Tudor Arghezi. În acest volum ne este prezentat un poet răzvrătit, incapabil să suporte cenzura regimului comunist, astfel refulându-și întreaga angoasă în versuri.

Personalitatea argheziană este cunoscută doar din prisma poetului Arghezi și nu din biografia omului Arghezi. Poetul a fost foarte rezervat în detalierea evenimentelor marcante pentru copilăria și maturitatea acestuia. Cel pentru care cuvântul e un joc, un joc pe care reușește să-l mânuiască cu măiestrie, devine „scump la vorbă” atunci când se pune în discuție omul Arghezi, reușind mai mult să își buimăcească interlocutorul, decât să îl lămurească. Inclusiv originile poetului sunt destul de obscure „Este binecunoscută reticenta sa față de subiectul biografiei, reținere motivată printr-un complex al copilăriei nefericite” [1] . Această atitudine introvertită și generatoare

de contradicții (atitudine care e mai mult decât potrivită cu spiritul polemic specific poetului) oferă subiectului „Arghezi” o stare mereu fecundă, o varietate inepuizabilă de valențe și fațete pentru alte viitoare studii.

Această perioadă obscură se află sub semnul dualității între adversitate și resemnare. Împrejurările potrivnice cu care autorul este nevoit să se lupte – regimul politic al cărui doctrină nu o acceptă și ale cărui repercursiuni sunt resimțite atât din punct de vedere social cât și financiar, dar și resemnarea sub presiunea împrejurărilor - îl forțează să reducă procesul de creație la un proces de refulare, într-o absolută intimitate.

Teama de moarte este una din cele mai mari temeri umane, o atitudine naturală și frecventă. Această atitudine are mai multe interpretări din punct de vedere al evoluției umane dar și ca evoluție a civilizației, provenite din anumite idei preconceptuate sau alterate de societatea actuală. Ideea unui instinct de conservare induce ideea de a ne feri de moarte. O primă interpretare a fi explicația biologică, acel „instinct de conservare” care ne obligă să ne fie frică și să ne ferim de orice element care constituie un risc pentru viață. Oice creatură conștientă de posibilitatea dispariției sale, dezvoltă această atitudine față de moarte. Desigur, în anumite situații, această frică de moarte poate fi învinsă, sub influența altor emoții sau trăiri. În acest caz, nu mai putem vorbi de un instinct, ci de o frică sau de o concepție. Am dorit să aduc în discuție această atitudine umană în fața morții pentru a putea explica atitudinea poetului Arghezi în perioada de excludere din viața literară. Anii de „tăcere” publică nu îl opresc de la scris și nici nu îl cenzurează ci doar trezesc în el „instinctul de conservare”. Acest instinct, devine singura forță care reușește să îl cenzureze, deoarece multe manuscrise ajung distruse.

Atitudinea argheziană în fața regimului comunist apare ca fiind duală și schimbătoare. Această fluctuație se datorează constrângerilor pe care autorul le suportă în perioada 1944-1955. Încă de la începuturile publicistice, Arghezi se prezintă ca un spirit răzvrătit, un antisocial și anticurent, el nefiind afiliat la nici un curent literar. „Repetat fără măsură, cuvântul „stil” izbutește să fie antipatic. [...]Constatarea stilului e un gest verbal și vag, care îmbrățișează orizontul perspectivelor inexprimabile. De câte ori nu poți defini, miști mâna din două încheieturi și dai sentința: admirabil!”[2]

Această atitudine persistă în spiritul arghezian, chiar și atunci când regimul comunist își face simțită reticența în fața gândirii libere a individului. Astfel, Arghezi suportă cu stoicism persecuțiile anilor negrii. Totuși după ani de sărăcie și persecutare, spiritul arghezian își acceptă soarta și îmbrățișează caracterul dual, reușind să scrie pe placul regimului politic „după reintegrarea poetului în circuitul literaturii române, aprecierile și distincțiile acordate de comuniști se succed amețitor. Este declarat „poet național” și celebrat cu fiecare ocazie apărută. Trecutul poate fi acum dat uitării, căci scopul a fost atins. Creația argheziană este publicată într-un ritm la fel de rapid. Volumele apărute sunt numeroase, încercându-se recuperarea timpului pierdut”[3]. Această revenire furtunoasă în viața literară din care fusese cu atâta vehemență exclus, îi oferă autorului stigmatul colaboraționistului, al celui care se pliază „nevoilor”, prin abordarea unor teme pe placul regimului politic. Până acum, lipsa pamfletului și a polemicii argheziene, era percepută ca o înfrângere și o domolire a unui spirit vulcanic. Această afirmație este parțial adevărată, istoria nefiind de partea poetului în această chestiune. Totuși, noile dovezi, versurile apărute în volumul „Anii tăcerii”, arată caracterul de disident a lui Arghezi. Poetul nu apare ca un învins, ci ca un luptător care refuză să tacă în fața unui inamic nemilos. În această perioadă autorul refuză să tacă, refuză să stea înfrânt, adoptând o atitudine disidentă, atitudine necunoscută de istoriile literare care îl clasau sub stigmatul de colaboraționist. Caracterul polemic rămâne, atitudinea dârză în fața limitărilor persistă, Arghezi își păstrează structura ironică și în fața opreliștilor comuniste. „Poezia argheziană are o structură ironică generatoare, o structură de profunzime, cu un dinamism ofensiv, sfidător deopotrivă față de lume și de cititor. Această dublă atitudine ironică nu a fost remarcată și deci nici exploatată exegetic până acum [...] marea sa poezie e structural ironic și metafizic.” [4]

Arghezi nu se oprește din scris. Scrie în continuare „incomod” deoarece „ideile incomode sunt generatoare de viață, de luptă și de [...] cultură” [5], dar latura sa bivalentă, ruptura care se face între poetul polemist și omul familist, îl forțează pe Argezi să se rezume la o literatură de sertar, literatură în care actul poetic refulează, eliberează, poate chiar vindecă, dar nu confruntă direct nicio instanță „vinovată”.

Poezia din volumul „Anii tăcerii” arată o dublă personalitate a autorului. O continuă luptă între *omul* care își ascunde/arde manuscrisele, înfrânt și măcinat de regimul comunist și *poetul* care reacționează la cele mai mici variații ale unor factori externi, refuzând cenzura și subjugarea.

Un eveniment notabil ca excluderea din viața literară lasă urme adânci în conceptul de creație arghezian, transformându-i obișnuita modestie a scrisului într-o incertitudine „mai pot ele (stihurile) interesa pe cititor?”. La cei 80 de ani, după o copilărie și o maturitate brăzdată de greutățile vieții, Arghezi evidentiază, în „Cuvânt înainte” prefața la volumul „Tablete de cronicar”, atât regretul pentru actul creator cât și dedublarea acestuia în contextul politic și literar al vremii.

Din modestie pentru scris, regretă actul creator atât de necesar spiritului arghezian și în același timp atât de distructiv „le-aș fi aruncat bucuros încă o dată în foc, obișnuitul meu de o viață întreagă, permanentul activ colaborator...”. Totuși, se „scuză” pentru anumite „ieșiri” oferind argumentul împrejurărilor. „Anii tăcerii” devin „zgomotoși” doar din punctul de vedere al caracterului disident, pentru că după această perioadă nu mai există o cenzură a scrisului, dar există o cenzură a actului creator. Chiar dacă poezia argheziană este „făurită” și atent prelucrată, imposibilitatea unei refulări a gândului și a spiritului în poezie, oferă o cenzură ideologică, o autocenzură în cazul lui Arghezi. [6]

După cercetarea noilor manuscrise, este evident ca anii 1944 – 1955 nu au fost tocmai neproductivi pentru autor, ci doar pentru cititorii lui. Poetul evită conflictul cu societatea în care este forțat să trăiască, dar asta nu înseamnă că spiritul creator poate fi cenzurat sau chiar domolit. Poetul alege să scrie și face acest lucru din poziția revoltatului, al omului care refuză să accepte această cenzură a spiritului.

În volumul „Anii tăcerii”, se descoperă un nou text arghezian prin furie și umilință, voință și durere, în vremuri marcate de persecutare și de cenzură. În această perioadă, poetul dezvăluie o atitudine marcată de incertitudinea omului prins între roțițele unui sistem nimicitor. Acest volum prezintă eul scriitor într-o stare a tragicului în care încearcă o regăsire a echilibrului.

Neliniștea existenței, într-o epocă în care elementele divine sau spirituale, ale *cugetului*, nu își mai au rostul, dezvăluie o latură disidentă a poetului. Deși fiecare scriere a acestei perioade sumbre era dedicată distrugerii, Tudor Arghezi continuă să scrie, dovedind că pentru el acest act reprezintă o necesitate, un element al întregului pe care el îl reprezintă. Chiar dacă manifestul arghezian devine public doar post perioadei comuniste, acest fapt nu diminuează caracterul fremător al celui care refuză să se indentifice într-o societate comunistă.

Manuscrisele strânse în volumul „Anii tăcerii” sunt manuscrise în care se „explică atitudinii argheziene”, un manuscris-jurnal în care autorul își descrie temeierile literare, o arta poetică „între credință și îndoială”. [7]

Bibliografie

- [1] Mirel A. – *Viața lui Tudor Arghezi*, rezumat teză de doctorat, Universitatea din București, 2010
- [2] Arghezi, T., - „Bilet literar” în *Ars poetica*, Editura Dacia, Cluj, 1974, , pg 173
- [3] Mirel A. – *Viața lui Tudor Arghezi*, rezumat teză de doctorat, Universitatea din București, 2010
- [4] Simuț, I. – *Premise pentru un nou Arghezi*, în *România literară*, nr. 22/8 iunie 2005

[5] Arghezi, T., - *Scrieri*, 21, *Pravilă de morală practică,II*, Editura Minerva, București, 1968, p48

[6] Arghezi, T., - *Anii tăcerii*, Editura "Vasile Goldiș" University Press, Arad, 2010

[7] Arghezi, T., - *Din duhul pământului*, Editura "Vasile Goldiș" University Press, Arad, 2012, p 16